

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM

D.033046

Nguyễn Tú

VĂN HÓA DÂN GIAN
QUẢNG BÌNH

TẬP IV: VĂN HỌC DÂN GIAN

398.20959745

V115H

T BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM

NGUYỄN TÚ

VĂN HÓA DÂN GIAN QUẢNG BÌNH

Tập 4. Văn học dân gian

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

**DỰ ÁN CÔNG BỐ, PHỔ BIẾN
TÀI SẢN VĂN HÓA, VĂN NGHỆ DÂN GIAN
VIỆT NAM**

(E1, Ngõ 29, Tạ Quang Bửu – Bách Khoa – Hà Nội
Điện thoại: (043) 627 6439; Fax: (043) 627 6440
Email: duandangian@gmail.com)

BAN CHỈ ĐẠO

1. GS. TSKH. TÔ NGỌC THANH	<i>Trưởng ban</i>
2. ThS. HUỲNH VĨNH ÁI	<i>Phó Trưởng ban</i>
3. GS. TS. NGUYỄN XUÂN KÍNH	<i>Phó Trưởng ban</i>
4. Ông NGUYỄN KIỂM	<i>Ủy viên</i>
5. Nhà văn ĐỖ KIM CUÔNG	<i>Ủy viên</i>
6. TS. TRẦN HỮU SƠN	<i>Ủy viên</i>
7. Nhà giáo NGUYỄN NGỌC QUANG	<i>Ủy viên</i>
8. ThS. ĐOÀN THANH NÔ	<i>Ủy viên</i>

GIÁM ĐỐC VĂN PHÒNG DỰ ÁN

ThS. ĐOÀN THANH NÔ

Chịu trách nhiệm nội dung:
GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

Thẩm định:
HỘI ĐỒNG THẨM ĐỊNH BẢN THẢO

LỜI GIỚI THIỆU

Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam (VNDGVN) là một tổ chức chính trị xã hội nghề nghiệp, nằm trong khối Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam.

Quyết định số 82/NV, ngày 01/03/1967 của Bộ Nội vụ thay mặt Chính phủ đã cho phép Hội Văn nghệ dân gian thành lập và hoạt động trên phạm vi toàn quốc và có mối liên hệ nghề nghiệp với các tổ chức khác ở trong nước và nước ngoài.

Tôn chỉ mục đích của Hội là ***“Sưu tầm, nghiên cứu, phổ biến và truyền dạy vốn văn hóa-văn nghệ dân gian các tộc người Việt Nam”***. Trên cơ sở thành quả của các công việc trên, Hội là một trong những đội quân chủ lực góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa - văn nghệ mang đậm bản sắc dân tộc đã được ông cha ta sáng tạo và giữ gìn trong suốt mấy nghìn năm của lịch sử dân tộc.

Những giá trị sáng tạo đó thể hiện mối quan hệ của các tộc người Việt Nam với thiên nhiên thông qua các tri thức sản xuất nông nghiệp; với xã hội thông qua phong tục tập quán, hội xuân; với nhân sinh quan thông qua các nghi lễ vòng đời người; với vũ trụ và thế giới tự nhiên đã được siêu nhiên hóa thông qua các loại hình tín ngưỡng tôn giáo; với lý tưởng thẩm mỹ thông qua các sáng tạo văn học nghệ thuật. Ở mỗi tộc người Việt Nam, những lĩnh vực và hình thái văn hóa - văn

nghệ này lại được thể hiện trong một sắc thái riêng. Chính kho tàng văn hóa đa dạng đó là nội dung, là đối tượng hoạt động của hội viên Hội VNDGVN.

Sau hơn bốn mươi năm hoạt động, được sự lãnh đạo của Đảng và sự chăm sóc của Nhà nước, Hội VNDGVN đã lớn mạnh với gần 1.200 hội viên. Số công trình do hội viên của Hội đã hoàn thành lên đến gần 5.000 công trình, hiện đang được lưu trữ và bảo vệ tại Văn phòng Hội.

Nay, được sự quan tâm của Ban Bí thư và Thủ tướng Chính phủ, Dự án *“Công bố và phổ biến tài sản văn hóa-văn nghệ dân gian các dân tộc Việt Nam”* đã được phê duyệt. Trong thời gian 10 năm, Dự án sẽ chọn lọc khoảng 2000 công trình trong số bản thảo Hội lưu trữ của hội viên và xuất bản dưới dạng các cuốn sách nghiên cứu, sưu tầm. Trước mắt trong giai đoạn đầu (2008 - 2012), chúng tôi dự định sẽ chọn xuất bản 1.000 công trình.

Hy vọng, các xuất bản phẩm của Dự án sẽ cung cấp cho bạn đọc trong và ngoài nước một bộ sách mang tính chất bách khoa thụ về các sắc màu văn hóa của các tộc người Việt Nam, phục vụ thiết thực vào việc tra cứu, mở rộng hiểu biết của bạn đọc về truyền thống văn hóa giàu có và độc đáo đó; góp phần xây dựng nền *“Văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”*.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ, Dự án mong nhận được ý kiến chỉ bảo kịp thời của bạn đọc gần xa.

Xin chân thành cảm ơn !

Trưởng Ban chỉ đạo thực hiện dự án

GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

LỜI MỞ ĐẦU

QUẢNG BÌNH, dải đất hẹp nhất của Tổ quốc, nơi thiên nhiên bày đặt nhiều thử thách nghiệt ngã. Nhưng cũng chính thiên nhiên ban tặng nơi này hình sông thế núi với những nét đẹp ít nơi sánh bằng, và cũng trao tặng cho con người ở đây nhiều phẩm chất và vẻ đẹp hiếm có trong sâu thẳm tâm hồn.

Trong suốt chiều dài hàng nghìn năm thăng trầm của lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước, Quảng Bình trở thành vùng đất giao thoa của các nền văn hóa lớn. Phải chăng, chính điều này làm nên sắc thái đặc trưng của nền văn hóa quê hương xứ sở?

Nhà nghiên cứu văn hóa và văn nghệ dân gian Nguyễn Tú (1920 - 2006), người con của xứ cát Bào Ninh (Đồng Hới), bậc lão thành cách mạng, hội viên Hội Văn nghệ Dân gian Việt Nam, hội viên Hội Văn học Nghệ thuật Quảng Bình, đã dồn hết tâm huyết của gần trọn 30 năm cuối đời cho công việc sưu tầm, nghiên cứu và biên soạn trên chục đầu sách về địa chí các làng xã, về nước non và lịch sử, về các nhân vật từng ghi dấu ấn trên mảnh đất

gian lao mà anh dũng này. Đặc biệt, bộ sách Văn hóa dân gian Quảng Bình dày hơn một nghìn trang đang có trong tay bạn là công trình mà khi đặt được dấu chấm cuối cùng của trang bản thảo cuối cùng, thì tác giả cũng trút hơi thở cuối cùng, như thể người cố làm cho xong công việc của thế giới này để kịp về với thế giới bên kia, khi chưa nhìn được mặt đứa con tinh thần cuối cùng này của mình.

Được Tỉnh ủy ủng hộ và Ủy ban nhân dân tỉnh tài trợ, Hội Văn học Nghệ thuật Quảng Bình đứng ra xuất bản công trình nghiên cứu văn hóa to lớn này của cụ Nguyễn Tú, với một niềm mong mỏi, trước hết trả ơn nghĩa với bậc sinh thành tác phẩm, sau gìn giữ và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống đặc sắc của quê hương với mỗi người dân trong công cuộc đổi mới, hội nhập và phát triển hôm nay.

Công trình Văn hóa dân gian Quảng Bình (đã được Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam tặng giải nhì) gồm 4 tập. Tập 1: "Địa danh". Tập 2: "Lời ăn tiếng nói". Tập 3: "Phong tục tập quán". Tập 4: "Văn học dân gian". Trước mỗi tập đều có lời nói đầu của tác giả nhằm khái quát nội dung và giới hạn vấn đề. Người nghiên cứu, người tìm hiểu, người giảng dạy, người học tập và người vận dụng trong thực tiễn đều tìm được ở công trình này những điều mới mẻ, bổ ích và lý thú...

Chúng tôi xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc gần xa công trình Văn hóa dân gian Quảng Bình của cụ Nguyễn Tú, và mong độc giả đón nhận nó như đón nhận tấm lòng hết thảy vì quê hương của Cụ trước lúc đi xa...

*Vì công trình quá lớn và đòi hỏi độ chính xác cao, việc in
ấn chắc không tránh khỏi những sai sót mặt này mặt kia, kính
mong linh hồn cụ Nguyễn Tú và bạn đọc rộng lòng tha thứ.*

Đồng Hới, ngày 02 tháng 6 năm 2007

Nhà văn HỮU PHƯƠNG

Chủ tịch Hội VHNT Quảng Bình

LỜI NGỎ

Kính thưa độc giả tôn kính!

Từ mấy năm nay, tôi có sưu tầm và biên soạn một số địa chỉ và truyện cổ của quê hương, Quảng Bình. Tôi vốn là người dân biển đi theo Cách mạng, chưa kinh qua các lớp học tập về văn chương chữ nghĩa, không đủ học vấn để hiểu về văn hóa, lịch sử theo nghĩa nhìn xa trông rộng, biết vậy mà vì nặng lòng với quê hương bốn xứ, quý trọng những sáng tạo của tổ tiên, lại vâng lời một bậc cao nhân đã dạy rằng: "mình không sáng tạo được gì cho quê hương xứ sở thì mình cố gắng gìn giữ những gì mà cha ông đã sáng tạo ra, thế cũng là làm được nhiệm vụ người con của xứ sở, quê hương...".

Vì vậy, tôi lần mò đi vào tìm kiếm và tự thấy nhiều khi rơi vào cảm giác "lực bất tòng tâm", bởi vì những sáng tạo của cha ông mà nhân dân đang còn lưu giữ to lớn lắm, không lồ lắm, sức mình không sao nhận biết hết được, lĩnh hội hết được.

Và không ít lần đã quyết định thôi không dám cầm bút nữa, trở về với nghiệp "mò ngao, bắt tép" an phận thủ thường. Nhưng rồi vẫn lại bị cái tâm nguyện ở trong lòng dạy dỗ. Với